

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับบัณฑิตศึกษา มสธ. ครั้งที่ 3
The 3rd STOU Graduate Research Conference

การผลิตมะม่วงของเกษตรกรอำเภอราชสาส์น จังหวัดฉะเชิงเทรา
Mango Production by Farmer in Ratchasan District, Chachoengsao Province

ปริญญ์ ปานเจริญ (Parinya Panchroen)* จินดา ขลิบทอง (Jinda Khlibtong) **

พงศ์พันธุ์ เทียรหิรัญ (Pongpan Thearhiran) ***

บทคัดย่อ

การศึกษานี้มีวัตถุประสงค์การวิจัยเพื่อศึกษา (1) สภาพทางสังคมและเศรษฐกิจของเกษตรกร (2) การผลิตมะม่วงของเกษตรกร (3) ความต้องการความรู้ด้านการส่งเสริมการเกษตรของเกษตรกรเกี่ยวกับการผลิตมะม่วง

โดยศึกษากลุ่มตัวอย่างเกษตรกรผู้ปลูกมะม่วงในอำเภอราชสาส์น จังหวัดฉะเชิงเทรา ขึ้นทะเบียนไว้กับสำนักงานเกษตรอำเภอราชสาส์น ในปี 2554 จำนวน 126 คน เก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสัมภาษณ์ วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป สถิติที่ใช้ ได้แก่ ค่าความถี่ ร้อยละ ค่าต่ำสุด ค่าสูงสุด ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัยสรุปได้ว่า (1) เกษตรกรมีอายุเฉลี่ย 51.98 ปี เกษตรกรส่วนใหญ่จบการศึกษาระดับชั้นประถมศึกษา สมาชิกในครัวเรือนที่ใช้ในการผลิตมะม่วงเฉลี่ย 1.86 คน การจ้างแรงงานภายนอกเฉลี่ย 3.08 คน พื้นที่ปลูกเฉลี่ย 11.91 ไร่ มีประสบการณ์ในการผลิตมะม่วงเฉลี่ย 15.8 ปี เป็นสมาชิกของสถาบันเกษตรกรต่างๆ เกษตรกรส่วนใหญ่มีที่ดินสำหรับการผลิตมะม่วงเป็นของตนเอง มีเงินทุนสำหรับผลิตมะม่วงของตนเอง ผลิตมะม่วงเพื่อเป็นรายได้เสริมจากอาชีพอื่น มีการประกอบอาชีพทางการเกษตรอื่นร่วมกับการผลิตมะม่วง ส่วนใหญ่ทำนาข้าว มีการรับรู้ข้อมูลข่าวสารจากเกษตรกรเพื่อนบ้าน (2) เกษตรกรส่วนใหญ่มีการใช้วัสดุปรับปรุงดิน และปุ๋ยรองพื้นก่อนปลูก ใช้กิ่งทาใบในการปลูก ปลูกมะม่วงระยะ 6x6 เมตร พันธุ์มะม่วงที่นิยมปลูกคือ น้ำดอกไม้ และเขียวเสวย ให้น้ำด้วยวิธีปล่อยร่องสวน ให้น้ำด้วยการหว่านรอบทรงพุ่ม ไม่นิยม บังคับการออกดอก ห่อผล และไม่นิยมขายพันธุ์มะม่วงเอง โรคที่สำคัญคือ แอนแทรคโนส และราดำ แมลงศัตรูพืชที่สำคัญคือเพลี้ยไฟ และแมลงวันผลไม้ เกษตรกรส่วนใหญ่คัดขนาดคุณภาพผลผลิตมะม่วงในโรงเรือน บรรจุใส่ลังพลาสติก และจำหน่ายผ่านพ่อค้าคนกลาง ได้ผลผลิตเฉลี่ย 712.48 กิโลกรัมต่อไร่ ต้นทุนเฉลี่ย 3,716 บาทต่อไร่ และรายได้เฉลี่ย 9,380.67 บาทต่อไร่ (3) เกษตรกรมีความต้องการด้านการส่งเสริมความรู้ทางการเกษตรมากที่สุดในด้าน การบังคับการออกดอก โดยเจ้าหน้าที่จากทางราชการ ผ่านสื่อโทรทัศน์ และคู่มือการผลิต

คำสำคัญ การผลิต มะม่วง อำเภอราชสาส์น จังหวัดฉะเชิงเทรา

*นักศึกษาลัทธิเกษตรศาสตร์มหาบัณฑิต แขนงวิชาส่งเสริมการเกษตร สาขาวิชาเกษตรศาสตร์และสหกรณ์
มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช panchroen@hotmail.co.th

**รองศาสตราจารย์ ดร.ประจำแขนงวิชาส่งเสริมการเกษตร มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช arkjin@hotmail.com

***รองศาสตราจารย์ ดร.ประจำแขนงวิชาส่งเสริมการเกษตร มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช agastpon@stou.ac.th

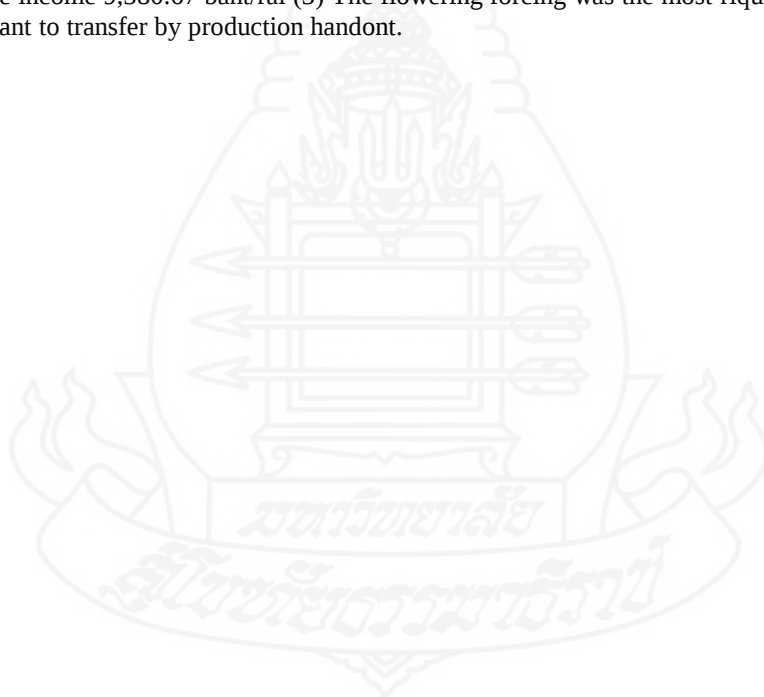
การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับบัณฑิตศึกษา มสธ. ครั้งที่ 3
The 3rd STOU Graduate Research Conference

Abstract

The objectives of the study were to (1) study the social and economics status of farmers (2) investigate the mango production of farmers and (3) find out the agricultural extension need of farmers concerning the mango production.

The 126 mango production farmers who registered to the Ratchasan District Agricultural Extension Office, Chachoengsao Province in 2011 were the sample of this investigations. The interview schedule was the instrument for collecting data. The statistical package was used as the data analysis. The frequency count, percentage, minimum, maximum, mean and standard deviation were used to statistical analysis.

The research concluded that (1) the average age majority of farmers 51.98 years old, primary education, average member in household 1.86 persons, average outer labor 3.08 persons, average growing area of 11.91 rais, and average mango production experiences 15.8 years. Majority of farmers were member of the formal farmer organization and non – formal farmer organization own land for production and own fund, mango production for additional occupation, has other agricultural occupation cooperation to mango production, such as paddy rice growing had received information from neighbor. (2) Majority of farmers applied soil improvement materials, filling fertilizer before planting, used branch approaching, 6x6 meter spacing, the variety of mango used Nam Dog Mai and Khiewawoei, watering by glowing to the furrow, scattering fertilizer around the plant, no flowering force, protecting the fruit and no mango variety propagation, antractnose and black mold were diseases, thrips and fruitfly were the pest, selected the mango quality in the greenhouse, packing in crate sold to the middle man with average production 712.48 kilogram/rai, average costs 3,716 baht/rai and average income 9,380.67 baht/rai (3) The flowering forcing was the most requirement of the farmer and they want to transfer by production handont.

Keywords: Mango production, Ratchasan District, Chachoengsao Province

*นักศึกษาลัทธิสุตรเกษตรศาสตรมหาบัณฑิต แผนกวิชาส่งเสริมการเกษตร สาขาวิชาเกษตรศาสตร์และสหกรณ์

มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช panchroen@hotmail.co.th

**รองศาสตราจารย์ ดร.ประจำแผนกวิชาส่งเสริมการเกษตร มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช arkjin@hotmail.com

***รองศาสตราจารย์ ดร.ประจำแผนกวิชาส่งเสริมการเกษตร มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช agastpon@stou.ac.th

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับบัณฑิตศึกษา มสธ. ครั้งที่ 3 The 3rd STOU Graduate Research Conference

บทนำ

มะม่วงเป็นผลไม้ที่นิยมบริโภค และปลูกกันแพร่หลายในทุกภาคของประเทศไทย อาจเนื่องจากประเทศไทยมีสภาพภูมิอากาศเหมาะสมต่อการปลูกประกอบกับเป็นพืชที่ปลูกง่าย เจริญเติบโตได้ดีในทุกสภาพ มีคุณค่าทางโภชนาการ หลายด้าน ทั้งวิตามินและแร่ธาตุต่างๆ และยังมีความนิยมบริโภคทั้งภายในและต่างประเทศ มะม่วงจึงเป็นไม้ผลชนิดหนึ่งที่ได้รับการพัฒนาและส่งเสริมการผลิต ตามนโยบายของรัฐบาล ส่งผลให้มีการขยายพื้นที่เพาะปลูกมากขึ้น โดยมะม่วงเป็นไม้ผลที่มีพื้นที่ปลูกในเชิงการค้าเป็นอันดับ 1 ในจำนวนไม้ผลทั้งหมดของประเทศไทย

มะม่วงนอกจากจะเป็นผลไม้ที่นิยมบริโภคกันอย่างแพร่หลาย ในปัจจุบันยังมีความสำคัญในด้าน การใช้ประโยชน์จากเนื้อไม้ ในการทำเฟอร์นิเจอร์อีกด้วย เนื่องจากไม้มะม่วงมีความแข็งแรง หาได้ง่าย มีมากในประเทศไทย เจริญเติบโตเร็ว และปลูกทดแทนได้ง่าย มีปริมาณการผลิตตอบสนองกับตลาดได้ดี และยังคงเป็นที่ต้องการของตลาดอย่างต่อเนื่อง (ขวัญเรือน เนื้อศรีจันทร์ 2551:1)

ปัจจุบันการปลูกมะม่วงเป็นการค้ามีอยู่ 2 ประเภทคือ ปลูกเพื่อนำไปรับประทานผลสด และนำไปแปรรูป ซึ่งพันธุ์ที่ปลูกเพื่อนำไปรับประทานผลสด ได้แก่ พันธุ์น้ำดอกไม้เขียวเสวย ฟ้านัน แรด หนั่งกลางวัน ลิ่นกูเห่า แก้ว และทองคำ แหล่งผลิตที่สำคัญอยู่ในเขตพื้นที่จังหวัด ราชบุรี ฉะเชิงเทรา ระยอง พิจิตร โขงหินดินทราย นครราชสีมา ขอนแก่น และชัยภูมิ (ดิเรก ทองอร่าม 2545:1)

จังหวัดฉะเชิงเทราเป็นจังหวัดหนึ่งทางภาคตะวันออก ส่วนใหญ่ประกอบอาชีพทางการเกษตร ได้แก่ ข้าว พืชไร่ ไม้ผลไม้ยืนต้น เลี้ยงสัตว์ และทำการประมง ทั้งยังเป็นแหล่งที่มีการเพาะปลูกมะม่วงที่สำคัญของประเทศไทย เพราะมีลักษณะพื้นที่และคุณภาพของดินเหมาะสม โดยมีพื้นที่ที่มีการปลูกมะม่วง 104,690 ไร่ ซึ่งมากที่สุดของประเทศ ส่วนมากกระจายอยู่ในอำเภอบางคล้า แกลงยาว ราชสาส์น พนมสารคาม สนาบชัยเขต ท่าตะเกียบ และกิ่งอำเภอกลองเขื่อน

ผลผลิตมะม่วงของจังหวัดฉะเชิงเทราส่วนใหญ่จำหน่ายตลาดภายในประเทศ การจำหน่ายตลาดต่างประเทศมีแนวโน้มเพิ่มขึ้น โดยมีการลงนามสัญญาซื้อขายมะม่วงเพื่อการส่งออกระหว่างเกษตรกรชาวสวน กับบริษัทผู้ส่งออก ตั้งแต่ปี 2544 มะม่วงที่ส่งออกเป็นหลักคือ น้ำดอกไม้ (มะม่วงน้ำดอกไม้เบอร์ 4 และน้ำดอกไม้สีทอง) โดยตลาดส่งออกของมะม่วงเกรดเอที่ใหญ่ที่สุดคือ ญี่ปุ่น ยุโรป และสหรัฐอเมริกาตามลำดับ ส่วนมะม่วงคุณภาพรองลงมาส่งออกไปที่มาเลเซีย อินโดนีเซีย และสิงคโปร์

อำเภอรราชสาส์น จังหวัดฉะเชิงเทรา เป็นอำเภอหนึ่งซึ่งเป็นแหล่งผลิตมะม่วงที่สำคัญของจังหวัดฉะเชิงเทรา มีเกษตรกรผู้ปลูกมะม่วง จำนวน 328 คน คิดเป็นพื้นที่รวม 3,057 ไร่ โดยมีพันธุ์ที่นิยมปลูกคือน้ำดอกไม้ น้ำดอกไม้สีทอง ทวายเดือนเก้า โชคอนันต์ แรด และเขียวเสวย

เนื่องจากสภาพการผลิตมะม่วง ตั้งแต่การเตรียมดิน การปลูก การบำรุงรักษา การเก็บเกี่ยว การขนส่ง และการจำหน่ายในอำเภอรราชสาส์น จังหวัดฉะเชิงเทรา รวมทั้งปัญหาและแนวทางการแก้ไขยังไม่มีผู้ทำการศึกษา จึงเห็นสมควรที่จะศึกษาสภาพการผลิต ปัญหาและข้อเสนอแนะ รวมทั้งสภาพสังคมและเศรษฐกิจของเกษตรกรผู้ปลูกมะม่วงในอำเภอรราชสาส์น จังหวัดฉะเชิงเทรา เพื่อให้ผู้ที่ต้องการนำผลการวิจัยที่ได้ไปใช้เป็นแนวทางในการปรับปรุงแก้ไข และพัฒนาการผลิตมะม่วงให้สอดคล้องกับสภาพทางสังคมและเศรษฐกิจของเกษตรกร รวมทั้งปัญหาต่างๆที่เกษตรกรประสบอยู่

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับบัณฑิตศึกษา มสธ. ครั้งที่ 3 The 3rd STOU Graduate Research Conference

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพทางสังคมและเศรษฐกิจของเกษตรกรผู้ผลิตมะม่วงในอำเภอรราชสาส์น จังหวัดฉะเชิงเทรา
2. เพื่อศึกษาการผลิตมะม่วงของเกษตรกรในอำเภอรราชสาส์น จังหวัดฉะเชิงเทรา
3. เพื่อศึกษาความต้องการความรู้ด้านการส่งเสริมการเกษตร ของเกษตรกรผู้ปลูกมะม่วงในอำเภอรราชสาส์น จังหวัดฉะเชิงเทรา

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรที่ใช้ในการศึกษา คือ กลุ่มเกษตรกรผู้ปลูกมะม่วงในอำเภอรราชสาส์น จังหวัดฉะเชิงเทรา ขึ้นทะเบียนไว้กับสำนักงานเกษตรอำเภอรราชสาส์น ในปี 2554 จำนวน 328 คน ซึ่งมีการกำหนดกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในงานวิจัย โดยใช้สูตรคำนวณการประมาณขนาดกลุ่มตัวอย่างของ จินดา ขลิบทอง (2547: 19) ให้มีความคลาดเคลื่อนได้ร้อยละ 5 ดังนั้น จึงได้ขนาดเกษตรกรกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 126 คน ใช้แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง ซึ่งมีลักษณะคำถามเป็นแบบปลายปิดและปลายเปิด แบ่งเป็น 3 ตอน เก็บรวบรวมข้อมูลโดยผู้วิจัยทำการสัมภาษณ์เกษตรกรด้วยตนเองและนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์โดยใช้เครื่องคอมพิวเตอร์โปรแกรมสำเร็จรูปสถิติที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าต่ำสุด ค่าสูงสุด ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัย

1. สภาพพื้นฐานทางสังคมและเศรษฐกิจของเกษตรกร

สภาพพื้นฐานส่วนบุคคล เกษตรกรผู้ผลิตมะม่วง อำเภอรราชสาส์น จังหวัดฉะเชิงเทรา ส่วนใหญ่อยู่ระหว่าง 41 – 50 ปี อายุเฉลี่ย 51.98 ปี ส่วนใหญ่มีการศึกษาระดับประถมศึกษาปีที่ 4 มีสมาชิกในครัวเรือนที่ใช้ในการผลิตมะม่วงเฉลี่ย 1.86 คน และมีประสบการณ์ในการผลิตมะม่วงเฉลี่ย 15.8 ปี สภาพทางสังคม เกษตรกรผู้ผลิตมะม่วง อำเภอรราชสาส์น จังหวัดฉะเชิงเทรา ส่วนใหญ่ เป็นกลุ่มลูกค้านาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร ร้อยละ 60.3 ไม่เคยได้รับการอบรมการผลิตมะม่วง เกษตรกรได้รับความรู้ข่าวสารจากการผลิตมะม่วงจากเพื่อนบ้านถึงร้อยละ 92.9 สภาพทางเศรษฐกิจ เกษตรกรผู้ผลิตมะม่วง อำเภอรราชสาส์น จังหวัดฉะเชิงเทรา มีแรงงานในครัวเรือนใช้ในการผลิตมะม่วง ส่วนใหญ่จำนวน 2 คน ส่วนใหญ่ไม่มีการจ้างแรงงานเกษตรกร ส่วนใหญ่มีพื้นที่ในการผลิตมะม่วง น้อยกว่า 5 ไร่ ซึ่งมีพื้นที่ผลิตเฉลี่ย 11.91 ไร่ และพื้นที่ส่วนใหญ่เป็นของตนเอง แหล่งเงินทุนของเกษตรกรส่วนใหญ่ใช้เงินทุนของตนเอง และเกษตรกรส่วนใหญ่ มีรายได้จากการประกอบอาชีพทางการเกษตรอื่นๆ ร่วมกับการผลิตมะม่วง เกษตรกรเพียงร้อยละ 15.1 มีรายได้จากการผลิตมะม่วงเพียงอย่างเดียว

2. การผลิตมะม่วงของเกษตรกร

การผลิตมะม่วง เกษตรกรผู้ผลิตมะม่วง อำเภอรราชสาส์น จังหวัดฉะเชิงเทรา ส่วนใหญ่มีการใช้วัสดุปรับปรุงดิน และใช้ปุ๋ยรองพื้นก่อนปลูก ใช้ระยะปลูกที่ 6x6 เมตร เกษตรกรทั้งหมดมีการปลูกมะม่วงหลายพันธุ์ร่วมกันในพื้นที่ พันธุ์ที่นิยมปลูกคือ น้ำดอกไม้เขียวเสวย และแรด ส่วนใหญ่ใช้กิ่งทาใบในการปลูก นิยมให้น้ำมะม่วงโดยปล่อยเข้าร่องสวน ให้ปุ๋ยโดยหว่านรอบทรงพุ่ม ใช้สารเคมีในการกำจัดวัชพืช และมีการตัดแต่งกิ่งมะม่วงทุกปี เกษตรกรไม่นิยมบังคับการออกดอกของมะม่วง และห่อผลมะม่วง มีเกษตรกรเพียง ร้อยละ 37.3 ที่

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับบัณฑิตศึกษา มสธ. ครั้งที่ 3 The 3rd STOU Graduate Research Conference

ขยายพันธุ์มะม่วงเองโดยใช้การทาบกิ่ง ส่วนเกษตรกรที่ไม่ขยายพันธุ์เอง ส่วนใหญ่ให้เหตุผลว่า ยุ่งยากไม่สะดวก และไม่มีเวลา โรคของมะม่วงที่เป็นปัญหาต่อเกษตรกรส่วนใหญ่คือ แอนแทรกโนส และราดำ ส่วนแมลงศัตรูพืชที่สำคัญได้แก่เพลี้ยไฟ และแมลงวันผลไม้ การเก็บเกี่ยวผลผลิตและการปฏิบัติหลังการเก็บเกี่ยว เกษตรกรผู้ผลิตมะม่วง อำเภอรสาธิต จังหวัดฉะเชิงเทรา ส่วนใหญ่ใช้วิธีสังเกตว่ามะม่วงเก็บเกี่ยวได้แล้วโดยวิธีดูนวล คัดขนาดในโรงเรือน บรรจุในลังพลาสติกเพื่อจำหน่าย โดยจำหน่ายผ่านพ่อค้าคนกลาง เกษตรกรร้อยละ 50 สามารถเก็บเกี่ยวผลผลิตได้น้อยกว่าหรือเท่ากับ 500 กิโลกรัมต่อไร่ ต้นทุนและรายได้จากการผลิตมะม่วง เกษตรกรผู้ผลิตมะม่วง อำเภอรสาธิต จังหวัดฉะเชิงเทรา มีต้นทุนในการผลิตมะม่วงเฉลี่ย 3,716.02 บาทต่อไร่ และมีรายได้จากการผลิตมะม่วงเฉลี่ย 9,380.67 บาทต่อไร่

3. ความต้องการการส่งเสริมความรู้เกี่ยวกับการผลิตมะม่วง

เกษตรกรผู้ผลิตมะม่วง อำเภอรสาธิต จังหวัดฉะเชิงเทรา ส่วนใหญ่เกษตรกรมีความต้องการการส่งเสริมความรู้ อยู่ในระดับปานกลาง เนื้อหาที่ต้องการ เรียงลำดับตามค่าคะแนนเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ได้แก่ การบังคับการออกดอก การกำจัดโรคแมลงศัตรูพืช สารชีวภาพ การผลิตมะม่วงคุณภาพดี การเตรียมดิน บำรุงดิน ปุ๋ย การตลาด การขยายพันธุ์มะม่วง ระบบการให้น้ำ การรวมกลุ่มเกษตรกร การจัดทำบัญชี ช่องทางการส่งเสริมการเกษตร ที่เกษตรกรต้องการเรียงลำดับคะแนนเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ระดับน้อยได้แก่ บุคคลราชการ สื่อโทรทัศน์ คู่มือ บุคคลเอกชน แผ่นพับ วิทยู วิดีโอ โปสเตอร์ และอินเทอร์เน็ต วิธีการส่งเสริม ที่เกษตรกรต้องการ เรียงลำดับตามค่าคะแนนเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ได้แก่ การศึกษาดูงาน การฝึกปฏิบัติ การสาธิต การบรรยาย

อภิปรายผลการวิจัย

1. สภาพพื้นฐานทางสังคมและเศรษฐกิจของเกษตรกร

จากสภาพพื้นฐาน อายุของเกษตรกร ที่ต่ำกว่า 30 ปี มีเพียงร้อยละ 2.4 เกษตรกรร้อยละ 55.6 จบการศึกษาระดับประถมศึกษา และจำนวนสมาชิกในครัวเรือนที่ใช้ในการผลิตมะม่วงส่วนใหญ่ มีจำนวน 2 คน แสดงให้เห็นว่าวัยรุ่นให้ความสนใจในการผลิตมะม่วงน้อย ให้รุ่น พ่อแม่เป็นผู้ผลิตมะม่วง เพราะในปัจจุบันโอกาสทางการศึกษามีมากขึ้น ผู้ที่เรียนจบในชั้นสูงๆ สามารถเลือกไปประกอบอาชีพด้านอื่นๆ ซึ่งเหนือกว่า หรือมีฐานะทางสังคมมากกว่าการประกอบอาชีพทางการเกษตร สภาพทางสังคม จากจำนวนเกษตรกรที่ไม่เคยเข้ารับการอบรมการผลิตมะม่วง ซึ่งมีถึงร้อยละ 60.3 แสดงให้เห็นถึงการสนับสนุนในด้านโครงการการอบรมส่งเสริมให้ความรู้เกี่ยวกับการผลิตมะม่วงมีน้อยทำให้ยังมีเกษตรกรอีกมากที่ยังไม่ได้รับการส่งเสริมให้ความรู้เกี่ยวกับการผลิตมะม่วงจากหน่วยงานต่างๆ ในขณะเดียวกัน การรับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับการผลิตมะม่วงของเกษตรกรถึงร้อยละ 92.9 มีการรับรู้จากเกษตรกรเพื่อนบ้าน แสดงให้เห็นถึงการแลกเปลี่ยนความรู้ระหว่างเกษตรกรด้วยกันเองซึ่งบ่งบอกถึงความสัมพันธ์อันดีระหว่างกันของเกษตรกรผู้ผลิตมะม่วงอำเภอรสาธิต จังหวัดฉะเชิงเทราสภาพทางเศรษฐกิจ เกษตรกรผู้ผลิตมะม่วงอำเภอรสาธิต จังหวัดฉะเชิงเทรา ส่วนใหญ่ผลิตมะม่วงในพื้นที่ขนาดเล็ก ไม่เกิน 5 ไร่ เพื่อเป็นรายได้เสริม ร่วมกับการประกอบอาชีพทางการเกษตรอื่นทำให้มีการจ้างแรงงานเพื่อการผลิตมะม่วงน้อย เกษตรกรส่วนใหญ่มีการผลิตมะม่วงมากกว่า 5 ปี และมีพื้นที่ในการผลิตมะม่วงเป็นของตนเอง

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับบัณฑิตศึกษา มสธ. ครั้งที่ 3

The 3rd STOU Graduate Research Conference

แสดงให้เห็นถึงความมั่นคง ยั่งยืน ของอาชีพ เนื่องจากมะม่วงเป็นไม้ผลที่อายุยืน และใช้เวลานานในการเริ่มต้น ทำให้เกษตรกร ไม่นิยมเช่าที่ดินสำหรับการผลิตมะม่วง ที่อาจมีความไม่แน่นอนจากเจ้าของที่ดิน ต่างจากการทำนา

2 การผลิตมะม่วงของเกษตรกร

พื้นฐานการผลิต เกษตรกรผู้ผลิตมะม่วงอำเภอรราชสาส์น จังหวัดฉะเชิงเทรา คำนึงถึงความอุดมสมบูรณ์ของดิน มีการใส่ปุ๋ยรองพื้น และวัสดุปรับปรุงดินก่อนปลูกเพื่อความสมบูรณ์แข็งแรงของต้นมะม่วง นิยมปลูกพันธุ์น้ำดอกไม้ และเขียวเสวยที่เป็นที่ต้องการของตลาดทั้งภายในประเทศและต่างประเทศ ขณะที่มะม่วงพันธุ์ดั้งเดิม อกร่อง และทองดำ ซึ่งมีรสชาติดี แต่มีตลาดที่ไม่กว้างขวางนัก เพราะบอบช้ำเสียหายจากการขนส่งได้ง่าย จึงไม่ได้รับความสนใจจากตลาดก็ยังมีมีการปลูกอยู่บ้างเล็กน้อย มีการปลูกที่ระยะ 4x4 และ 6x6 เมตรตามคำแนะนำของกรมวิชาการเกษตร แต่ก็เริ่มมีการปลูกมะม่วงระยะชิด 2.5x2.5 เมตร ซึ่งต้องลงทุนค่าต้นพันธุ์สูง แต่ก็มีข้อได้เปรียบที่มีการตัดแต่งกิ่งให้ทรงพุ่มมีขนาดเล็ก ซึ่งทำให้สามารถจัดการผลิตต่างๆ ได้ง่าย เช่นการสำรวจ แปลง การฉีดพ่นยา การตัดแต่งกิ่ง รวมไปถึงการห่อผล การเก็บเกี่ยวผลผลิตได้ง่าย การผลิต เกษตรกรกำจัดวัชพืชด้วยสารเคมีเพราะสะดวกรวดเร็ว และมีวัชพืชใหม่ซ้ำ พื้นที่ที่เกษตรกรปลูกเป็นพื้นที่ลุ่ม จึงปลูกมะม่วงด้วยการยกทรงสวน ดังนั้นการให้น้ำมะม่วงของเกษตรกรจึงใช้วิธีปล่อยน้ำเข้าร่องสวน ซึ่งสะดวกรวดเร็ว และประหยัด ให้น้ำด้วยการหว่านรอบทรงพุ่มซึ่งมีรากฝอยสำหรับดูดอาหาร เกษตรกรจำนวนเล็กน้อยมีเวลาในการดูแลมาก ให้น้ำด้วยการขุดหลุมฝัง สามารถลดการสูญเสียธาตุอาหาร ไม่นิยมบังคับการออกดอก เนื่องจากต้องใช้สารเคมีซึ่งมีราคาแพง มีขั้นตอนต่างๆยุ่งยาก ต้องใช้ความชำนาญสูง และโอกาสที่มะม่วงจะออกดอกนอกฤดูมีน้อยจากความแปรปรวนของอากาศ ทำให้เกษตรกรไม่เสี่ยงต่อการลงทุน มีการขยายพันธุ์มะม่วงเองน้อยเพราะมะม่วงเป็นไม้ผลที่มีอายุยืนเมื่อซื้อกิ่งพันธุ์มา หลังจากปลูกแล้วสามารถเก็บเกี่ยวผลผลิตได้นาน มีการปลูกใหม่น้อย การขยายพันธุ์มะม่วงเองซึ่งต้องใช้อุปกรณ์ ใช้เวลา และความรู้ความชำนาญ จึงไม่มีความสำคัญมากนัก การเก็บเกี่ยว เกษตรกรใช้การดูผลมะม่วงจากความชำนาญ มากกว่าการนับอายุหลังดอกบานตามคำแนะนำของกรมวิชาการเกษตร เพราะทำได้ง่าย ไม่ต้องจดจำวันเวลาให้ยุ่งยาก หลังจากเก็บเกี่ยวแล้วจะใช้ลังพลาสติกเป็นภาชนะบรรจุ เพราะแข็งแรงทนทาน ทำความสะอาดได้ง่าย และสิ่งสำคัญคือการขนส่ง ลังพลาสติกถูกออกแบบให้สามารถวางซ้อนกันเป็นชั้น โดยที่ไม่กระทบต่อผลผลิต ไม่ทำให้ผลผลิตเสียหาย

3 ความต้องการการส่งเสริมความรู้เกี่ยวกับการผลิตมะม่วง

เกษตรกรผู้ผลิตมะม่วงอำเภอรราชสาส์น จังหวัดฉะเชิงเทรา ส่วนใหญ่เกษตรกรมีความต้องการส่งเสริมความรู้เกี่ยวกับการผลิตมะม่วง อยู่ในระดับปานกลางเนื่องจากเกษตรกรส่วนใหญ่มีประสบการณ์ในการผลิตมะม่วงมาเป็นเวลานาน เฉลี่ย 15.8 ปี และเกษตรกรส่วนใหญ่ ยังมีการผลิตมะม่วงเป็นอาชีพร่วมกับการประกอบอาชีพการเกษตรอื่นถึงร้อยละ 86.5 เกษตรกรมีความต้องการการส่งเสริมการเกษตรด้านการบังคับการออกดอกมากที่สุด จากเกษตรกรมีการบังคับการออกดอกของมะม่วงเพียงร้อยละ 38.1 เนื่องจากการบังคับการออกดอกของมะม่วงต้องใช้ความรู้ความชำนาญสูง และลงทุนสูง ทำให้เกษตรกรมีความต้องการความรู้ในด้านนี้เป็นอย่างมาก เพื่อเพิ่มรายได้ของตนเอง ช่องทางการส่งเสริมการเกษตรที่เกษตรกรต้องการน้อยที่สุดคือทางอินเทอร์เน็ต เนื่องจากการศึกษาของเกษตรกรส่วนใหญ่อยู่ในระดับประถมศึกษา อายุเฉลี่ยของเกษตรกร 51.98 ปี จึงชี้ให้เห็นว่า เกษตรกรผู้ผลิตมะม่วงอำเภอรราชสาส์น จังหวัดฉะเชิงเทรา มีความสนใจ มีการเข้าถึง ระบบอินเทอร์เน็ตน้อย จึงมีความต้องการการส่งเสริมทางอินเทอร์เน็ตให้มากขึ้น วิธีการส่งเสริมการเกษตรที่เกษตรกร

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับบัณฑิตศึกษา มสธ. ครั้งที่ 3 The 3rd STOU Graduate Research Conference

ต้องการมากที่สุดคือการศึกษาดูงาน เนื่องจากการศึกษาดูงานเป็นวิธีที่เกษตรกรเรียนรู้จากกิจกรรมจริง ได้เรียนรู้ได้เห็น ได้ฟังประสบการณ์จริงจากเกษตรกรด้วยกันเอง สามารถพูดคุย ซักถามข้อสงสัย เกษตรกรจึงต้องการการส่งเสริมวิธีนี้มากที่สุด

ข้อเสนอแนะ

1. เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรควรจัดให้มีการส่งเสริม ถ่ายทอดความรู้เกี่ยวกับการผลิตมะม่วงอย่างถูกต้อง โดยเฉพาะเรื่องที่เกษตรกรมีความสนใจ มีความต้องการ เช่นการบังคับการออกดอก การกำจัดโรคแมลงศัตรูพืช และสารชีวภาพที่เกี่ยวกับการผลิตมะม่วง อย่างถูกต้องและทั่วถึง
2. หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรมีการตลาดให้เกษตรกรสามารถจำหน่ายผลผลิตแก่ผู้บริโภคได้โดยตรงโดยไม่ผ่านพ่อค้าคนกลาง ซึ่งจะประโยชน์ต่อทั้งผู้ผลิต และผู้บริโภค ทั้งในเรื่องราคา ต้นทุน และความสดใหม่ของผลผลิต
3. การผลิตมะม่วงเป็นอาชีพที่มีรายได้ค่อนข้างสูงหากมีความจริงใจตั้งใจในการประกอบอาชีพ ควรมีการส่งเสริมเกษตรกรรุ่นใหม่ขึ้นมา เพิ่มความน่าสนใจในการประกอบอาชีพ เพื่อให้คนรุ่นใหม่ที่มีอายุน้อย มีการศึกษาสูง สนใจในการผลิตมะม่วงมากขึ้น เพราะเกษตรกรรุ่นใหม่จะมีความสามารถในการเข้าถึงข้อมูลข่าวสาร จากอินเทอร์เน็ต การจบการศึกษาที่สูงจะช่วยให้เกษตรกรมีการวางแผน การตัดสินใจได้มากขึ้น
4. เนื่องจากในช่วง 2 ปีที่ผ่านมา อำเภอรราชสาส์น จังหวัดฉะเชิงเทรา ประสบภัยพิบัติ(น้ำท่วม) ทำให้เกิดความเสียหายต่อสวนมะม่วงจำนวนมาก ซึ่งส่งผลกระทบต่อปริมาณผลผลิตมะม่วง การศึกษาในครั้งต่อไปจึงควรศึกษาถึงผลกระทบจากภัยพิบัติ ต่อการผลิตมะม่วงเพิ่มเติม
5. ควรมีการศึกษาเพิ่มเติมถึงระบบการผลิตมะม่วงของเกษตรกรผู้ผลิตมะม่วงอำเภอรราชสาส์น จังหวัดฉะเชิงเทรา เพื่อเชื่อมโยงกับระบบการผลิตทางการเกษตรที่ดี (GAP) เพื่อการส่งเสริมการผลิตมะม่วง ตามระบบการเกษตรที่ดี (GAP) กับเกษตรกรต่อไป
6. ควรมีการศึกษาเพิ่มเติมถึงเรื่อง ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (AEC)กับเกษตรกรผู้ผลิตมะม่วงอำเภอรราชสาส์น จังหวัดฉะเชิงเทรา เพื่อนำผลการศึกษา ไปวางแผนการส่งเสริมการระบบการผลิต เพื่อเตรียมความพร้อมของเกษตรกรก่อนเข้าสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- อรรถญา สิงห์ทอง(2551) “การผลิตมะม่วงของเกษตรกรในจังหวัดนครนายก” วิทยานิพนธ์เกษตรศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาส่งเสริมการเกษตรและสหกรณ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
- ปัญญา ภู่วัฒน(2544) “การใช้เกษตรดีที่เหมาะสมในการผลิตมะม่วงของสมาชิกกลุ่มเกษตรกร อำเภอลานสัก จังหวัดอุทัยธานี” วิทยานิพนธ์เกษตรศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาส่งเสริมการเกษตรและสหกรณ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
- นพดล เบ็ญจกุล(2547) “การใช้เกษตรดีที่เหมาะสมสำหรับการผลิตมะม่วงของเกษตรกรในกิ่งอำเภอสามร้อยยอด จังหวัดประจวบคีรีขันธ์” วิทยานิพนธ์เกษตรศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาส่งเสริมการเกษตรและสหกรณ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับบัณฑิตศึกษา มสธ. ครั้งที่ 3
The 3rd STOU Graduate Research Conference

ยรรวดี รัตนภูมิ(2550) “ต้นทุน – ผลประโยชน์ และปัจจัยที่มีผลต่อการเข้าร่วมปฏิบัติตามแนวเกษตรดีที่เหมาะสมของ
การผลิตมะม่วงน้ำดอกไม้” วิทยานิพนธ์เกษตรศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาส่งเสริมการเกษตรและสหกรณ์
มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมราชา

